

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Амирбекова Икlima Чаборовна дар мавзӯи «Таълимоти машшоияи шаркӣ дар бораи зан» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа.

Дар автореферати Амирбекова И.Ч. мубрамияти мавзуи таҳқиқотӣ, дараҷаи омӯзиши мавзӯ, иртиботи кор бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ, ҳадафу вазифаҳо ва объекту предмети таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологии рисола, сарчашмаҳои таҳқиқот, навгонии илмӣ ва нуқтаҳои асосие, ки барои ҳимоя бароварда мешаванд, дарҷ карда шуда, дар бораи сазми шахсии унвонҷӯ ва аҳамияти амалии таҳқиқот, апробатсия ва сохтори рисолаи диссертатсионӣ маълумот дода шудааст.

Омӯзиш ва таҳқиқи мавзӯи мазкур дар замони соҳибистиклолии давлат барои баланд бардоштани мақому манзалати зан дар ҷомеа хело муҳим мебошад. Муаллиф низ мубрамияти онро дар қисмати аввали автореферат хеле хуб қайд кардааст. Дар шароити кунунии ҷаҳони пурихтилоф, ки гуногунии фарҳангҳо мушоҳида мешавад, зарурат пеш омадааст, ки афкор ва ғояҳои иҷтимоӣ-фалсафии мутафаккирони тоҷику форс дар бораи зан, аз он ҷумла, Абунастри Форобӣ, Ибни Сино, Насриддини Тӯсӣ ва дигарон ба таври дақиқ омӯхта шаванд. Таҳлили муқоисавии таълимоти динӣ ва фалсафии даврони бостон ва асримиёнагӣ оид ба мақом ва нақши иҷтимоии зан барои ба таври дақиқ ошкор кардани омилҳои идеологию фарҳангии таъсиргузор ба мақом ва нақши зан дар ҷомеаҳои миллӣ ва динии бостонӣ ва асримиёнагӣ, муқоисаи саргузашти талх ва вазъи тангу маҳдуди ҳуқуқӣ-иҷтимоии занону духтарони тоҷик дар замонҳои гузашта бо мақом ва нақши волою барҷастаи онҳо дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон, зимнан барои ошкор намудан ва бартараф кардани тасаввуроти дағалу ифротӣ ва аз ҳақиқат дури гузашта, шинохти дурусту одилонаи мақом ва нақши

занону духтарон дар ҷомеа ва эътирофи ҳукуку озодиҳои онҳо хеле муҳим мебошад. (с. 4).

Амирбекова И.Ҷ. дар автореферати худ тавонистааст заминаҳои ғоявии ташаккули афкори мутафаккирони асримиёнагиро оиди зан ошкор созад. Ба андешаи муаллиф чунин заминаҳо на танҳо машшоиҳои антиқа, балки масштабҳои фалсафии тоисломии форсу тоҷик низ мебошанд, ки ҷанбаҳои иҷтимоӣ-фалсафии онҳо дар шароити имрӯзаи ҷомеаи Тоҷикистон дуруст ба роҳ монда шудааст.

Ба андешаи Амирбекова И.Ҷ. дар Авесто ва дигар осори хаттии дини зардуштӣ, ҳамчун сарчашмаи ғоявии ташаккули машшоиҳои шарқӣ занон ва мардон баробарҳуқуқанд ва байни онҳо фарқияте вуҷуд надорад. Дар дини зардуштӣ, ҳар шахсе, ки аз фазилатҳои хираду ростӣ ва некӣ бархӯрдор аст, новобаста аз мард ё зан будан, сазовори ҳурмату эҳтиром шуморида мешавад (с. 11).

Диссертант қайд менамояд, ки файласуфони Юнони Қадим, ба монанди Пифагор нақши муҳими занонро дар ҷомеа таъкид мекард. Дар мактаби Пифагор ҳатто як баҳши занона таъсис дода шуда буд, ки дар он хонумҳо ба дарку таҳқиқи моҳияти аҳқому маросими муқаддас мепардохтанд ва бо муҳтавои рисолату вазифаҳои худ дар ҷомеа шинос мешуданд (с.12).

Яке аз сарчашмаҳои муҳимми таълимоти намояндагони мактаби фалсафии машшоиҳои шарқӣ ва умуман ҳамаи мутафаккирони асримиёнагии тоҷику форс дар бораи зан, ҳукуку вазифаҳо ва ҷойгоҳи иҷтимоии ӯ, дар баробари афкори динӣ-фалсафии бостонии Эрон ва Юнони Қадим, таълимоти Қуръону аҳодиси набавӣ ва сарчашмаҳои дигари шариати исломӣ мебошад. Дар ҳақиқат, баъди ҳучуми арабҳо ба Эрон ва Осиёи Миёна ва дар ин минтақа густариш ёфтани дини Ислом, дар партави таълимоти исломӣ тасаввурот ва андешаҳои динию фалсафӣ дар бораи моҳият ва ҳукуку вазифаҳои зан ба таҳаввулот ва дигаргуниҳо дучор

омадаанд, ки ин ба вазъу мақоми иҷтимоии занон таъсири назаррас расонидааст. Маҳз ҳамин таъсири исломӣ мактаби машшоияи шарқиро аз дигар мактабҳои тоисломии эронӣ юнонӣ фарқ кунонида, ҳамчун як мактаби ақлгарои фалсафai исломӣ мубаддал сохтааст (с.14).

Автореферат эҷодкорона навишта шуда, мазмун ва мӯхтавои ҳар як масъалаи матраҳгардида, дар сатҳи баланди илмиву фалсафӣ таҳлил шудаанд. Дар қор мустақилияти фикрӣ ва таҳлилу андешаронии хоси муаллиф бараъло мушоҳида мешавад.

Аз автореферат бармеояд, ки диссертатсия аз муқаддима, ду боб бо фарогирии шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Хулосаҳое, ки муаллиф пешниҳод намудааст, хусусияти ҷиддии илмӣ дошта, мантиқан асосноку дурустанд ва вижагиҳои таҳқиқоти гузаронидаи муаллифро инъикос мекунанд.

Сарфи назар аз дастоварду муваффақиятҳои илмӣ дар шарҳу тавсифи мавзӯҳои матраҳгардидаи автореферат баъзе камбудиву норасоӣҳо низ ба назар мерасад, ки бештар хислати техникӣ ва услубӣ доранд. Аммо бе ҳеҷ вачҳ аҳамияти илмии рисолаҳо кам намекунанд. Аз ҳама муҳим ин, ки дар автореферат ҳадафи таҳқиқот дуруст муайян шуда, муаллиф ба натиҷаҳои таҳқиқоти худ ноил гардидааст.

Диссертатсия ва автореферати он дорои аҳамияти илмию амалӣ буда, бар асоси меъёрҳо ва талаботи муқарраркардаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таълиф шудааст ва муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 – таърихи фалсафа сазовор аст.

Муқарриз,

Номзади илмҳои фалсафа, ходими пешбари илмии шӯъбаи таърих,
бостоншиносӣ ва мардумшиносии ИИГ ба номи академик Б.Искандарови

АМИТ

Ниёзбеков Д.Т.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Ш. Хоруғ, кучаи Холдоров 2
тел: (992)935058384

Имзои н.и.ф., Ниёзбеков Д-ро
тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳои ИИГ
ба номи академик Б.Искандаров

Наврузова Ҳ.Ш.
10.03.2022